

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет ветеринарної медицини
Кафедра вірусології, патанатомії та хвороб птиці

**Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Спеціальна патоморфологія і судова ветеринарна медицина
обов'язковий**

реалізується в межах освітньої програми
«Ветеринарна медицина»

за спеціальністю 212 – ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза

на другому(магістерському) рівні вищої освіти

(вгсе 2201-1 м-6)

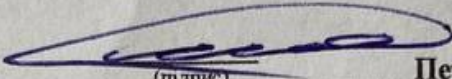
Суми – 2023

Розробник:

(підпис)

Зон Г.А. к.вет.н., професор, професор кафедри

(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри вірусології, патанатомії та хвороб птиці (назва кафедри)	протокол від 15.06.2022. № 12
	Завідувач кафедри (підпис) Петров Р.В.)

Погоджено:

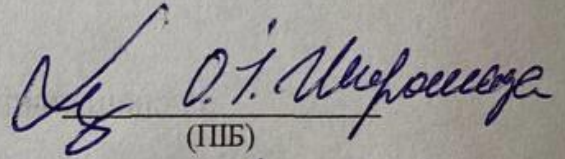
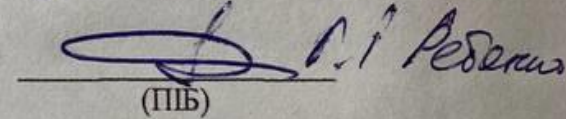
Гарант освітньої програми

Петров Р.В..

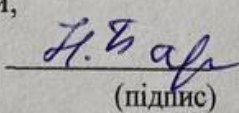
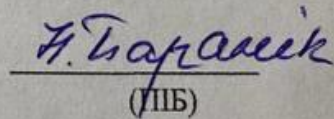
Декан факультету, де реалізується освітня програма

Нечипоренко О.Л.

Рецензія на робочу програму (додається) надана:

(ПІБ)
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис)
(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі:

21.07. 2022 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

<i>Навчальний рік, в якому вносяться зміни</i>	<i>Номер додатку до робочої програми з описом змін</i>	<i>Зміни розглянуто і схвалено</i>		
		<i>Дата та номер протоколу засідання кафедри</i>	<i>Завідувач кафедри</i>	<i>Гарант освітньої програми</i>

1.. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ				
Назва ОК	Спеціальна патоморфологія і судова ветеринарна медицина			
Факультет/кафедра	кафедра вірусології, патанатомії та хвороб птиці			
Статус ОК	Обов'язковий / вибірковий			
Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	212-ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза			
ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)				
Рівень НРК	7			
Семестр та тривалість вивчення	2 семестр, 15 тижнів			
Кількість кредитів ЄКТС	5			
Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття)			Самостійна робота
	Лекційні 2	Практичні /семінарські	Лабораторні 16	132
Мова навчання	Державна (українська)			
Викладач/Координатор освітнього компонента	Професор Зон Г.А.			
Контактна інформація	Факультет ветеринарної медицини, каб. № 74, к.т. 0677918003, zon_g@ukr.net, поточні консультації: кожної п'ятниці з 14 до 15 годин.			
Загальний опис освітнього компонента	«Спеціальна патологічна морфологія» - наука про морфологічні зміни в організмі тварин при різноманітних хворобах і патологічних процесах. Вона є частиною науки патології (від грецьк. pathos - страждання та logos - вчення), яка розглядає весь комплекс проблем, що стосуються хворого організму, та є фундаментом всіх знань лікаря ветеринарної медицини. Загальна патологічна анатомія вивчає загально-патологічні процеси - процеси, загальні для багатьох хвороб і є теоретичною основою ветеринарної медицини. Спеціальна патологічна анатомія вивчає органопатологію й окремі хвороби. Органопатологія розглядає морфологічні зміни окремих органів, що виникають при різних хворобах (пневмонії, запалення шлунка і т.п.). При вивченні патологічних процесів розглядають причини та умови виникнення (етіологія), механізми розвитку (патогенез), морфологічні основи цих змін (морфогенез), різні наслідки хвороб, тобто одужання (саногенез); засвоєння основ диференційної патологоанатомічної діагностики хвороб тварин різної етіології та їх використання в судовій ветеринарній практиці; засвоєння етапів проведення судово – ветеринарної експертизи за травматизації, отруєнь і токсикозів, технологічних порушень, оцінці фахових дій лікаря.			
Мета освітнього компонента	підготовка висококваліфікованих фахівців, які здатні в умовах виробництва вирішувати питання щодо, спеціальної патоморфології та судової ветеринарної медицини			
Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на знаннях отриманих при вивченні нормальної анатомії, гістології, цитології, ембріології, нормальної та патологічної фізіології, патологічної анатомії. 2. Освітній компонент є основою для вивчення ветеринарно-санітарної експертизи та ветеринарного законодавства, ветеринарної криміналістики			
Політика академічної доброчесності	Під час вивченні освітнього компоненту дисципліни та складанні будь-яких підсумкових модулів та іспитів студент повинен дотримуватися академічної доброчесності, а в разі її порушення підпадати під санкції, що визначені МОН України та Уставом ВНЗ. Інструментами протидії порушенням академічної доброчесності є системи			

	Plagiarism check algorithm. У випадку виникнення порушень реагування відбувається відповідно до нормативної документації щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу в Сумському НАУ (https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/). При виявленні порушення академічної доброчесності виконане завдання не зараховується і направляється на повторне виконання.
--	---

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) ¹			Як оцінюється РНД
	ПРН _{n-m}	ПРН _n	ПРН _{n+k}	
ДРН 1.- визначати на мікроскопічному рівні ознаки порушень морфології клітини, а також при білкових дистрофіях; визначати на макро- і мікроскопічних рівнях зміни в клітинах і органах при жирових, вуглеводних та мінеральних дистрофіях, некрозах і атрофіях;	1,3,5			- опитування теоретичних питань, - виконання завдань на ЛПЗ, - тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 2. Визначати зміни в тканинах і органах при компенсаторно-приспосувальних і відновних процесах, порушенні кровообігу, лімфообігу і вмісту тканинної рідини; визначати різні форми запальних процесів в тканинах, органах, а також реакцію при цьому імунної системи;	1,3,6			- опитування теоретичних питань, - виконання завдань на ЛПЗ, - тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 3. Патоморфологічно визначати основні зміни в органах при патологіях серцево-судинної, кровотворної, нервової, дихальної систем, локомоторного апарату та шкіри; зміни при патологіях органів травлення, сечостатевої системи, при отруєннях та хворобах пов'язаних з порушенням обміну речовин.	1,2,5,6			- опитування теоретичних питань, - виконання завдань на ЛПЗ, - тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 4. Патоморфологічно визначати основні зміни при гострому і хронічному перебігу хвороб бактеріальної етіології, а також мікозах та мікотоксикозах; основні зміни при хворобах вірусної етіології, повільних інфекціях, а також паразитарних хворобах тварин. Володіти основами судової ветеринарної експертизи.	1,2,5,6,9,10,17			- опитування теоретичних питань, - виконання завдань на ЛПЗ, - тестування, виконання завдань самостійної роботи

¹ Має відповідати Матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми, зазначається для обов'язкових освітніх компонентів ОП I та II рівня, для усіх (обов'язкових та вибіркових ОК) ОП III

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу				Рекомендована література ²
	Аудиторна робота			Самостійна робота	
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Пошкодження. Морфологічний прояв порушення обміну речовин в тканинах і органах. Білкові дистрофії (диспротеїнози: клітинні, стромально-судинні, змішані).	2		6	2	.1
Тема 2. Патоморфологія жирових, вуглеводних та мінеральних дистрофій.	2		2	2	
Тема 3. Некроз, морфогенез апоптозу.	2		2		
Тема 4. Компенсаторно-приспосувальні і відновні процеси.	2		2	4	
Тема 5. Морфологічний прояв порушення крово- і лімфообігу та обміну тканинної рідини.	2		2	2	
Тема 6. Морфологічний прояв порушення лімфообігу та обміну тканинної рідини.	2		2		
Тема 7. Патоморфологічний прояв запального процесу. Види запалення.	2		6	6	
Тема 8. Імунопатоморфологія. Патоморфологія первинних та вторинних імунодефіцитів.	2			4	
Тема 9. Пухлини і гемобластози.				4	
Тема 10. Патоморфологічний прояв хвороб неінфекційної етіології. Патоморфологія хвороб серцево-судинної системи та кровотворних органів.	2		2	2	
Тема 11. Патоморфологія хвороб органів дихання.	2		2	2	
Тема 12. Патоморфологія хвороб органів травлення	2		2	2	
Тема 13. Патоморфологія органів сечостатевої системи, запальні і незапальні процеси.			2	2	
Тема 14. Патологія нервової системи:				4	
Тема 15. Патоморфологія локомоторного апарату.			2	4	
Тема 16. Патоморфологія хвороб шкіри та її похідних. Вади розвитку.			2	4	
Тема 17. Органопатологія при порушенні обміну речовин, отруєннях. Радіаційна патологія.	2		2	6	
Тема 18. Патоморфологія	2		4	4	

²Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

інфекційних хвороб бактеріальної етіології з гострим та хронічним перебігом.					
Тема 19. Патоморфологія хламідіозів і мікоплазмозів тварин.				4	
Тема 20. Патоморфологія хвороб, що спричиняють гриби та їх токсини:			2	4	
Тема 21. Патоморфологія інфекційних хвороб, що спричинюються вірусами і пріонами			2	2	
Тема 22. Патоморфологія хвороб, що спричинюються найпростішими та гельмінтами.	2		2	4	Зон Г.А. Патологічна анатомія паразитарних хвороб тварин: Навчальне видання . Суми: Джерело, 2005.226 с
Тема 23 Основи судової ветеринарної експертизи.	2		4	12	.Зон Г.А. Основи судової ветеринарії: навчальний посібник. Суми: ВВП «Мрія-1», 2016. 624с.
Всього	30		46	74	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
	Словесні: лекція, пояснення на лабораторних заняттях та консультаціях. Пояснювально-демонстративний метод - використовується постійно на практичних заняттях перед відпрацюванням мікропрепаратів.		Проблемний – перед студентом ставлять проблему (конкретний патологічний процес, або кілька патологічних станів, об'єднаних в групу за певною основною ознакою), яку треба визначити з використанням доказової бази.	
	Наочні: демонстративний – застосовується при дослідженні макро- і мікропрепаратів, ілюстрації – слайд-шоу за планом занять, таблиці, в разі наявності органи з патологоанатомічними змінами, що отримані на секції трупів тварин.		Частково-пошуковий метод (евристичний) – за матеріалами викладеними в науково-методичному комплексі студент розробляє певну тему, використовуючи підручник, посібники, інтернет - ресурс тощо.	
	Практичні: здійснення досліджень на практичних заняттях мікропрепаратів відповідно до тематики ЛПЗ.		Дослідницький метод– має місце при виконанні студентом досліджень (патогістологічних) в межах студентської науково-	

			дослідної роботи , що є частиною підготовки фахівців ветеринарної медицини.	
	Аналітичний – аналізу піддаються всі зміни, що знаходять при дослідженні мікропрепаратів для виявлення суттєвих ознак які є характерними для певної патології.		Репродуктивний – використовується як шлях набуття практичних навичок в патоморфологічних дослідженнях на підставі засвоєння теоретичних основ загальної патологічної анатомії.	
	Метод синтезу – встановлення окремих змін для визначення основної патології в органі.			
	Індуктивний метод – застосовується при визначенні окремих змін, що могли призвести до основної патології.			
	Дедуктивний метод використовується при узагальненні всіх патоморфологічних змін для формування висновку про основний патологічний процес.			
	Традуктивний метод – використовується при тестовому опитуванні, коли студенту надається завдання, що містить різні ознаки патологічного процесу, за яких необхідно зробити загальний висновок щодо основної патології.			

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	ОК 1	10/10%	4 тиждень
2.	ОК 2	10/10%	8 тиждень
3.	ОК 3	10/10%	12 тиждень
4.	ОК 4	10/10%	15 тиждень
5.	Самостійна робота	15/15%	Протягом семестру
6.	Атестація	15/15%	9 тиждень
7.	Іспит	30/30%	16 тиждень
8.	Сума	100/100%	

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент ³	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ⁴
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
ОК 1	<i><3 балів</i>	<i>3-5 балів</i>	<i>6-8 балів</i>	<i>10 балів</i>
ОК 2	<i><3 балів</i>	<i>3-5 балів</i>	<i>6-8 балів</i>	<i>10 балів</i>
ОК 3	<i><3 балів</i>	<i>3-5 балів</i>	<i>6-8 балів</i>	<i>10 балів</i>
ОК 4	<i><3 балів</i>	<i>3-5 балів</i>	<i>6-8 балів</i>	<i>10 балів</i>
Самостійна робота	<i><5 балів</i>	<i>5-10 балів</i>	<i>10-14 балів</i>	<i>15 балів</i>
Атестація	<i><5 балів</i>	<i>5-10 балів</i>	<i>10-14 балів</i>	<i>15 балів</i>
Іспит	<i><10</i>	<i>10-14 балів</i>	<i>15-24</i>	<i>25-30</i>

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Письмове опитування після вивчення тем 1-6, 7-9, 10-17, 18-22	1-4, 5-8, 10-12, 13-15 тижні
2	Письмовий зворотний зв'язок (есе, Moodle)	Протягом семестру

Самооцінювання може використовуватися як елемент сумативного оцінювання, так і формативного оцінювання.

³Зазначити компонент сумативного оцінювання

⁴Зазначити розподіл балів та критерії, що зумовлюють рівень оцінки

Приклад:

<i>№</i>	<i>Елементи формативного оцінювання</i>	<i>Дата</i>
<i>1.</i>	<i>Письмове опитування після вивчення тем 1-3, 4-7</i>	<i>3 тиждень (або точна дата)</i>
<i>2.</i>	<i>Письмовий зворотний зв'язок на есе</i>	<i>Протягом 1 тижня після складання</i>
<i>3.</i>	<i>Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над проектом протягом занять</i>	
<i>4.</i>	<i>Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після презентації проекту</i>	

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1. Підручники, посібники

1. Патологічна анатомія тварин: навчальний посібник / [Урбанович П.П., Потоцький М.К., Гевкан І.І., Зон Г.А. і ін.]; за редакцією П.П.Урбановича та М.К.Потоцького. - К.: Ветінформ, 2008. 879 с.
2. Зон Г.А., Івановська Л.Б. Диференційна патологоанатомічна діагностика інфекційних хвороб тварин: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доопрацьоване. Суми: ВВП «Мрія-1», 2015. 206 с.
3. Зон Г.А. Патологічна анатомія паразитарних хвороб тварин: Навчальне видання. Суми: Джерело, 2005. 226 с.
4. Зон Г.А. Основи судової ветеринарії: навчальний посібник. Суми: ВВП «Мрія-1», 2016. 624с.

6.1.2. Методичне забезпечення

1. Робочий зошит для лабораторно - практичної та самостійної роботи з курсу «Патологічна анатомія» (ч.1 «Загальна патологічна анатомія») для студентів за спеціальністю 211 - ветеринарна медицина, 212 - Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза /Зон Г.А., Івановська Л.Б., Зон І.Г. (схвалений навчально-методичн радою ФВМ, пр. № 4 від 04.03.2019 р.). Суми, 2019. 72 с.
2. Робочий зошит для лабораторно - практичної та самостійної роботи з курсу «Патологічна анатомія» (ч.2 «Спеціальна патологічна анатомія») для студентів за спеціальністю 211 - ветеринарна медицина, 212 - Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза /Зон Г.А., Івановська Л.Б., Зон І.Г. (схвалений навчально-методичною радою ФВМ, пр. № 4 від 04.03.2019 р.). Суми, 2019. 62 с.

6.1.3. Інші джерела

1. Забело Е.М. Патологічна анатомія інфекційних хвороб тварин. К: Аграрна наука, 1997. 246 с.
2. Скрипка М.В. Курс лекцій з патологічної анатомії /М.В. Скрипка. – Полтава, 2009. - 435 с.

6.2. Додаткові джерела

1. Борисевич Б.В.,СкрипкаМ.В., ЛісоваВ.В. Довідник патолого-анатомічних термінів. Полтава, 2005. – 124 с.

6.3. Інформаційні джерела

http://vetpathology.lviv.ua/biblioteka_studenta.html

<http://vindo.com.ua/razdel184/file1371013.html>

http://www.vetkzn.ru/literatura/veterinarnye_uchebniki/

6.4. Програмне забезпечення

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) ⁵								Як оцінюється РНД
	Прн 1	Прн 2	Прн 3	Прн 4	Прн 6	Прн 7	Прн 9	Прн 10	
ДРН 1 застосовувати компоненти процесуальних та організаційних основ судово – ветеринарної експертизи;						+			опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 2 здійснювати ідентифікацію тварин за остеометричними параметрами та будовою м'язів;		+							опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 3 здійснювати ідентифікацію тварин за будовою внутрішніх органів, органолептичними показниками та лабораторними дослідженнями;		+							опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 4 проводити СВЕ при провадженні судових справ в промисловому птахівництві, свинарстві, скотарстві;			+	+					опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 5 проводити СВЕ при захворюванні і смерті тварин внаслідок порушення їх умов годівлі ,утримання та експлуатації;			+						опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 6 визначити рівень не коректних та не компетентних дій лікаря в клінічній роботі, які могли вплинути на якість продукції тваринництва;					+				Опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 7. застосовувати знання з танатології при провадженні СВЕ.		+							опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи

ДРН 8. застосовувати компоненти навчання з порядку збирання, відбору матеріалів різного характеру, що є речовими доказами, їх пакування, оформлення та надсилання на дослідження; криміналістичних методів досліджень зразків (об'єктів) речових доказів;							+	опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 9 застосовувати методи СВЕ живих тварин; опануванні методів СВЕ при відборі та дослідженні зразків біологічних об'єктів: крові, шкіри, волосся;	+	+						опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН10 застосовувати методи диференційної патологоанатомічної діагностики за органопатології тварин;							+	опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 11 застосовувати методи СВЕ за оцінки негативного впливу на здоров'я та добробут тварин;		+						опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 12 застосовувати методи СВЕ за отруєнь і токсикозів тварин;					+			опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи
ДРН 13 застосовувати методи СВЕ за судово-ветеринарної травматології.					+			опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, тестування, виконання завдань самостійної роботи